

Çanakkale Savaşlarında Yarbay Mustafa Kemal

Yrd.Doç.Dr. Hasan Mert

İtilaf Devletleri, 3 Kasım 1914'te başlattıkları deniz harekâtının son taarruzunda 18 Mart 1915'te kesin bir yenilgiye uğradıktan sonra bu şekilde denizden başarılı olamayacaklarını anlamışlardı. Öncelikle bir kara harekâtıyla boğazı koruyan tabyaları ortadan kaldırmaya ve Marmara Denizi'ne geçerek İstanbul'u düşürmeye karar verdiler.

Henüz 34 yaşında genç bir subayken kendi arzusu ve ısrarıyla Sofya Ateşemiliteriği'nden alınarak savaşa Kaymakam (Kurmaya Yarbay) rütbesiyle katılmış ve Gelibolu bölgesinde bulunan 3. Kolordu emrinde kurulmakta olan 19. Tümen Komutanlığı'na atanmıştır. Bu tümen 25 Şubat 1915'ten itibaren Ece Limanı- Seddülbahir kıyılarının savunmasıyla görevlendirilmiş daha sonra gelen bir emirle 5. Ordu'nun ihtiyatı yapılmıştır.

Savaşta bulunan veya bulunmayan herkesin övgüsünü kazanan büyük asker ve Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Mustafa Kemal hakkında Çanakkale savaşıyla ilgili olarak herkesin ittifakla söylediği bir cümle vardır: "25 Nisan 1915'te (kara savaşlarının başladığı çıkartma günü) her iki taraftan hata yapan birçok kişi vardı. Tek hata yapmayan ise Mustafa Kemal'di".

Nitekim Mustafa Kemal'in de aralarında bulunduğu bazı Türk subayları düşmanın karaya ayak bastırılmadan kıyıda karşılanması gerektiğini düşünmekteydi. Ona göre çıkartma harekâtı Kabatepe-Arıburnu hattında gerçekleşecekti. Buna karşılık Liman von Sanders'in başkanlığındaki komuta heyeti ise düşmanın karaya çıktıktan sonra derinliklere çekilerek yok edilm esini planlamıştı.

Düşman taarruzu, M. Kemal Bey'in de düşündüğü gibi başlamış ve zayıf kıyı birliklerince karşılanmıştı. O, ordudan emir gelinceye kadar geçecek zamanın aleyhimize olacağını görerek, sorumluluğu almış ve askerlerini harekete geçirmişti. Kocaçimen Tepesi'ne vardığında kıyı gözetlemede görevli cephaneleri bittiğinden dolayı çekilen ve düşman tarafından takip edilen bir bölüğe rastladı. Mustafa Kemal o sahneyi şöyle anlatmaktadır:

-Niçin kaçırıyorsunuz? Dedim

-Efendim düşman, dediler.

-Nerede?

-İşte, diye 261 rakımlı tepeyi gösterdiler. Gerçekten de düşmanın bir avcı hattı 261 rakımlı tepeye yaklaşmış ve serbestçe ileriye doğru yürüyordu.Şimdi vaziyeti bir düşünün ben kuvvetlerimi bırakmışım, efrat on dakika istirahat etsin diye... Düşman da bu tepeye gelmiş... Demek ki düşman bana benim askerlerimden daha yakın; ve düşman benim bulunduğum yere gelse kuvvetlerim pek fena bir vaziyete duçar olacak. O zaman, artık bunu bilmiyorum, bir muhakeme mantığıye midir, yoksa sevki tabiiyle midir? bilmiyorum; kaçan efrada:

-Düşmandan kaçılmaz, dedim.

-Cephanemiz kalmadı, dediler.

-Cephanemiz yoksa, süngünüz var, dedim.

Ve bağırarak bunlara süngü tak, dedim. Yere yatırdım. Bu efrat yere yatınca düşman askerleri de yere yattı. Kazandığımız an bu andır...”

Bu durum karşısında düşman tereddüt geçirmiş ve geçen zaman içinde meşhur 57. Alaya mensup askerler Conkbayırı'na yetişerek muharebeye katılmıştır. Bu ilk karşılama sonucunda düşmana Çanakkale Boğazı'nı kontrol edebilecek imkânları yakalama fırsatını da vermeyerek Çanakkale savunmasının temelini atmıştır.

8 Mayıs 1915 günü Arıburnu Kuvvetleri Komutanı sıfatıyla verdiği emirde:

-Size ben taarruzu emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum. Biz ölünceye kadar geçecek zaman zarfında yerimize başka kuvvetler kaim olabilir” diyerek o günkü başarıyı ruhundaki irade kudretiyle sağlamıştı.

Mustafa Kemal'in bu savaşlardaki durumunu çabuk kavramak, çabuk karar vermek, kararını enerjiyle uygulamak ve sorumluluktan çekinmemek suretiyle gösterdiği hasletler kendisinin büyük komutan vasıflarına sahip olduğunu ispatlamaktadır.

1 Haziran 1915'te Albaylığa terfi eden Mustafa Kemal, savaşın ilerleyen safhalarında Anafartalar'da görev almış, 8-9 Ağustos tarihlerinde Anafartalar Grubu Komutanlığı gibi ağır bir sorumluluğu üstlenerek düşmanın bu bölgeye yaptığı taarruzları aynı cesaretle durdurmayı başarmıştır. Mustafa Kemal bu tehlikeli görevi nasıl bir düşünceyle kabul ettiğini şu cümlelerle özetlemektedir:

-Vakıa böyle bir mesuliyeti deruhte etmek, basit bir keyfiyet değildir. Fakat ben, vatanım mahvolduktan sonra yaşamamaya karar verdiğim için kemali iftiharla bu mesuliyeti deruhte ettim.

Nitekim O, 10 Ağustos'ta tanyeri ağarırken düşmanın üzerine yapılacak bir taarruzu bizzat yönetmek için hazırladığı asker saflarının en önüne geçmişti. Saldırı sırasında düşman silah kullanmaya fırsat bulamadan tamamıyla imha edildi. Bu sırada Mustafa Kemal'e de bir şarapnel isabet etmiş, fakat sağ cebinde bulunan saati kendisini yaralanmaktan belki de bir ölümden kurtarmıştır. Böylece Mustafa Kemal, Conkbayırı'na yerleşmek isteyen düşmanı geri atmış ve Çanakkale'yi ikinci kez kurtarmıştı.

İlerleyen aylarda da Çanakkale'de muharebeler olanca şiddetiyle devam etmesine rağmen iki tarafta kesin bir sonuç alamıyordu. Çatışmalar siper muharebelerine dönmüş buna cephenin olumsuz iklim ve sağlık koşulları da eklenince özellikle düşmanda bir yılgınlık hali başlamıştı. Bunu gayet iyi sezen Mustafa Kemal, düşmanın bir geri çekilmeye fırsat bırakılmadan ezilmesi için taarruz yapılmasını üstlerinden istemiş ancak kendisine olumsuz yanıt verilince o da 10 Aralık 1915'te Çanakkale'deki görevinden ayrılmak zorunda kalmıştır.

Yeni kurulacak Cumhuriyet, liderini bu savaşta bulmuştur. Belki Çanakkale savaşı olmasaydı Mustafa Kemal Atatürk'te olmayacaktı. Çanakkale'ye Anadolu'nun her yerinden yüzbinlerce asker gelmişti. Bu askerler orada bulunduğu sırada Kaymakam (Yarbay) Mustafa Kemal Bey'in verdiği doğru kararlar ve adeta ölüme karşı meydan okuyuşuyla gerçek bir lider olduğunu görmüşlerdi. İlk önce düşmanın karaya asker çıkaracağı yeri doğru olarak tespit etmiş, daha sonra verdiği isabetli ve cesur kararlarla savaşın gidişatı üzerinde ekili olmuştu. O saldırı anında askerinin önünde olarak örnek

bir komutan olmuştur. Hatta bir taarruz hazırlığı sırasında askerın isteksiz olduğunu görünce, kendisinin tepeye çıkarak kılıbacıyla işaret verince hücumu kalkınması emrini vermişti. Görgü tanıkları orada vurulmamasını Allah'ın bir yardımcı olarak değerlendirmişlerdi. Elbette bunlara tanık olan askerler memleketlerine döndüklerinde gördüklerini herkese anlattılar. Milli Mücadele'nin başında Mustafa Kemal Paşa, Anadolu'ya çıktığında artık herkes tarafından Anafartalar kahramanı olarak tanınıyordu. O, İngilizleri bir kez yenmişti, dolayısıyla yine yenebilirdi. Mustafa Kemal Paşa, gerek Erzurum gerekse Sivas kongrelerinde bu yüzden hiç yadırganmadan kabul görmüş, büyük Millet Meclisi'nin açılışında da siyasi bir lider olarak Türk halkının önüne geçmiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihinde ne kadar önemi varsa, onun hayatında da Çanakkale Savaşları'nın o kadar büyük yeri vardır.